

RÖPORTAJ

DENİZ BARAN

KARAR GAZETESİ

24.07.2016

David Hearst:

Batı Türkiye'deki darbe girişimine karşı dürüst değil

Ortadoğu'yu en iyi bilen isimlerden The Guardian'ın eski yazarı, Middle East Eyes Genel Yayın Yönetmeni David Hearst, Batı dünyasının 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında ortaya koyduğu söylemi utanç verici bulduğunu söyledi.

Batı medyasının 15 Temmuz kalkışmasına yönelik tavrını nasıl buldunuz?

Batı basını utanç verici bir tutum sergiledi, dürüst değillerdi ve fazlasıyla yanlılardı. Fazla yanlı olmaktan kastım şu: Darbenin ne anlama geldiğini gayet iyi biliyoruz. 1980 darbesi yaşandığında yüzlerce insan öldü, işkenceye uğradı, ülkeden kaçtı... Darbe olsaydı nasıl sonuçlar doğuracağını gayet iyi biliyorken buna dikkatlerini vermemeyi tercih ettiler. Şu an Olağanüstü Hâl ilân edilmesine laf ediyorlar fakat darbe olsaydı askeri hukuk söz konusu olacaktı. Tankların arabaları ezdiğini, helikopterlerin kalabalıklara ateş ettiğini, F16'ların Meclis'e bomba attığını hepimiz gördük. Darbe olsaydı ortaya çıkacak manzara belliyken onlar sadece Erdoğan'ın darbeye verdiği karşılığa odaklanıyorlar.

MISIR'DAKİ GİBİ...

“Dürüst değiller, fazla yanlı davrandılar” dediniz, biraz açar mısınız?

Aslında darbenin en başında nasıl bir tavır izleyeceklerini belli etti Batı'daki bazı odaklar. Dikkat edersek John Kerry (ABD Dışişleri Bakanı) ilk yaptığı açıklamada Türkiye'ye dair “istikrar ve devamlılıktan” bahsetti. Demokrasiden değil. ABD'nin Ankara Büyükelçiliği, vatandaşlarına evde kalma çağrısı yaparken kullandığı ifadede “darbe” demiyordu, “Turkish uprising” yani “Türklerin başkaldırısı” diyordu. Amerikalılar, Mısır'dakine benzer bir pozisyon aldılar. Türkiye'deki darbe başarılı olsaydı ABD belki tam o pozisyonda olacaktı. Onlar için Türkiye önemli bir askeri partner, bunu kaybetmeyi göze alamazlar; hava üsleri, askeri yardımlar, tatbikatlar... Bunlar söz konusu iken darbe demeye gönülsüz olacaktı.

Ertesi gün ise yani 16 Temmuz sabahı Erdoğan'ın çok otoriter olduğuna dair haberler çıkarken bir yandan darbeye mazeret üretme mahiyetinde bir dil de kullanılıyordu.

The Guardian'ın ilk haberinde “Erdoğan kendi çöküşünün sorumlusudur” deniyordu. Erdoğan'ın çöküp çökmediği dahi belli değilken darbeye mazeret bulabilecek bir başlık seçmişlerdi. The Guardian bununla da yetinmedi “Erdoğan'ın darbesi” diye bir şey yazdı. Sunday Times darbeden 36 saat sonra darbe planlayıcılarını sekülerizmin koruyucusu olarak ifade etti. Yani darbe başarılı olsaydı neler diyebilirdi...

Bu bakış açısının Ortadoğu politikalarına yansımaları nasıl?

Tabi bu tutum, bu söylenenler şok edici. Avrupa'nın ve Batı'nın Ortadoğu politikası neden çok düzensiz, işte bu yüzden. Batı'nın Ortadoğu'ya dair verili pozisyonu bu, otomatikman demokrasinin kaybettiğini ve diktatörlük olduğunu düşünüyorlar. Erdoğan'ın 2002'den beri 11 kez seçilmesi yeterli değil. Sonuç yetmiyor, "doğru sonuç" olmalı. Avrupa tarzı seküler biri çıkmalı sandıktan. Ama Brüksel ve Washington bu tutumun dışına çıkmalı biraz; Erdoğan'ı değiştiremiyorlar, ona mecbur kalıyorlar. Almanya ve AB, Türkiye'ye mülteciler konusunda muhtaç, ABD askeri ve stratejik sebeplerden. Mevcut tavırları üzerine oturup düşünmeleri lazım.

ABD'nin darbe girişiminin arkasında olduğunu düşünenler olduğu gibi, Washington'ın "yeni rejim hoşumuza gider, sorun yaşamayız" diye düşünmenin ötesinde rolü olmadığını söyleyenler de var. Siz ne dersiniz?

Açıkçası emin değilim. İlkini iddia etmek için yeterli delil yok, ikinci politikayı izliyor olabilirler. Türkiye'ye dair net bir politikaları yok. İki şey net; Türkiye'ye müttefik olarak ihtiyaçları var ve iktidarda İslamcı tandanslı bir grubun olmasından memnun değiller.

Ancak bunların ötesinde spesifik bir problem var; bizzat Gülen'in ABD'de bulunması. ABD hukuki yaklaşacaksa Gülen'in iadesi konusunda iki şeye karar vermeli. Birincisi, Gülen hareketi bu darbenin arkasında mı? Dahiliyetlerini ispatlamak kolay olacaktır, şimdi itiraflar da geliyor. İkincisi ise Gülen'i iade ederlerse adil yargılama yapılacak mı? Bunca hakim görevden uzaklaştırılırken, tarafsız hakim ilkesinin zarar gördüğünü iddia edebilir Gülen. Bunu haklıdır anlamında demiyorum ama salt hukuk düzleminde bu böyle.

BASINLA İLİŞKİ ZAYIF

Gülen'in uluslararası medyadaki etkisi nedir?

Batı'da etkili olduklarını düşünüyorum. Ama Batılı gazeteciler de kiminle konuştuklarının farkında değiller. Sonuçta gelip kendilerini Gülen yanlısı diye tanıtmıyorlar, Türkiye'yi temsilen orada bulundukları düşünülüyor; Türkiye'yi yansıttıkları düşünülüyor. Tabi Batılılar da onlardan duymak istediklerini duyuyorlar.

Türkiye'nin kendini iyi anlattığını düşünüyor musunuz?

Devletinizin basınla ilişkisi zayıf. Çok daha sofistike bir basın yaklaşımına ihtiyacınız var. Erdoğan, New York Times veya The Guardian ile çatışmaya girdiğinde o cepheyi kaybedeceğini biliyor ama çok hassas ve gurur yapıyor. Bu organlara dair yaklaşım bu olmamalı.

Tabi içerideki basın ve medya dünyasında da çok sıkıntı var. Her şeyden önce gazetecilerin gazetecilik yapmasına izin verilmeli. Basına dair hakların geliştirilmesi lazım. Kısaca içeride ve dışarıda geliştirilmesi gereken çok şey var.

Türkiye şu an bölgede önemli bir aktör. Darbe olsaydı bölgedeki güç dengeleri değişecekti. Ak Parti'den önce Türkiye bölgesel bir güç değil, sadece ABD ve NATO'nun müttefikiydi.

Artık ekonomik ve askeri olarak büyüdü. Batı da nihayetinde istikrarlı bir Türkiye'ye ihtiyaç duyuyor. Bunların bilincinde hareket edilmesi lazım.

ERDOĞAN MİLLİ LİDERLİK ROLÜNE SOYUNMALI

Batı'daki Erdoğan nefretini nasıl açıklarsınız?

Erdoğan'ın iki aşaması var; önce daha liberal olan yönü, sonra da daha otoriter yönü. İkinci dönem başladığından beri Batılılar sadece otoriter yanına odaklanıyor. Gazetecilerin yaşadıkları mağduriyetler, medyanın el değiştirmesi gibi. Ama bu konuda da tutarsız olduklarını düşünüyorum. Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır basın özgürlüğü konusunda Türkiye ile kıyaslanamayacak kadar kötü durumda olduğu hâlde Türkiye'ye kullandıkları dili kullanmıyorlar. Türkiye'de problemler var ama Ortadoğu'da, hatta Rusya'yı da katarsak bölgede hâlâ basının görece en iyi durumda olduğu yer. ABD'nin müttefiklerinden daha iyi bir durumda. Bir çifte standart söz konusu. Mesela Suudiler ile sorun yaşanmıyor, onların nasıl bir zihniyete sahip oldukları bilindiği hâlde. Ortak değerler mi var? Hayır, ortak işler var.

Erdoğan'ın da eleştirecek çok yönü var. Ancak popüler olan Erdoğan. Hem de çoğunluk onu destekliyor fakat ona bölücü diyorlar. Sokağa çıkanlara çete tabirini layık görüyorlar. Sokağa çıkanların hepsi Ak Partili bile değildi. CHP, MHP ve HDP darbenin arkasında durmadı. Ama Batı medyasında her şey yanlış sunuluyor. Bütün bunlar pas geçilip gerçekten demokrasiyle alakalı olan bir durum demagoji gibi gösteriliyor.

Erdoğan da buna karşı olarak milli bir liderlik rolüne soyunmalı. Şu an sağlanan birliği kuvvetlendirmeli, muhalefeti olabildiğince yanında tutmalı. Başkanlık davasını şimdilik bir kenara bırakmalı. Ve tabi Brüksel, Washington ve Londra da Erdoğan gerçeğini kabullenmeli.